

TRACY LETTS

ZABIJÁK JOE

REŽIE: JOSEF JANÍK

PREMIÉRA

28. LISTOPADU 1997

TRACY LETTS

ZABIJÁK JOE

- sex, vražda a televize -

PŘEKLAD: JIŘÍ JOSEK

REŽIE: JOSEF JANÍK

VÝPRAVA: MARTA ROSZKOPFOVÁ

HUDEBNÍ SPOLUPRÁCE: JIŘÍ KREJČÍ

DRAMATURGIE: PETRA KOHUTOVÁ

CHRIS SMITH: FRANTIŠEK STRNAD

SHARLA SMITHOVÁ: ALENA SASÍNOVÁ-POLARCZYK

ANSEL SMITH: NORBERT LICHÝ

VICKI SMITHOVÁ: IVANA UHLÍŘOVÁ J.H.*

ZABIJÁK JOE COOPER: KOSTAS ZERDALOGLU

Inspice : Jarmila Paulerová

Náповěda : Jiřina Čížková

PREMIÉRA V PÁTEK 28. LISTOPADU 1997 V 19,00 HOD.

*) studentka 3. ročníku herectví dramatického oddělení Janáčkovy konzervatoře v Ostravě (profesor Václav Klemens)

....„ZABIJÁK JOE“ PŘEDTÍM, NEŽ SE DOSTAL NA JEVIŠTĚ...

„Můj přístup je tak temný, že se stává varováním. Místo toho, aby hra tvrdila, že takhle to ve skutečnosti je, snaží se ukázat, jaké by to mohlo být, kdybychom si nedali pozor.“

(Tracy Letts, autor)

„Hra sama o sobě má vysoké morální poselství, řekl bych - biblické ve smyslu Starého zákona.“

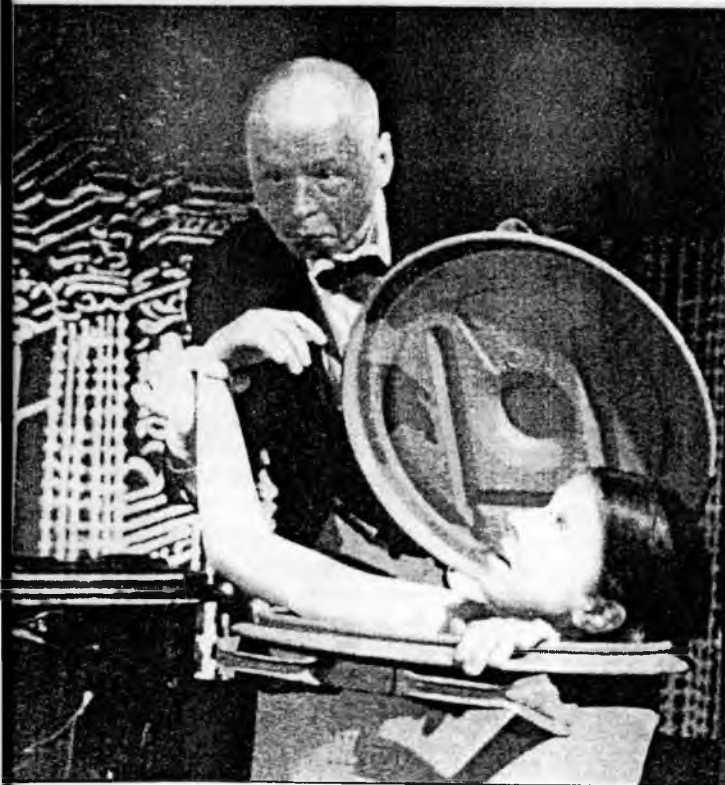
(Wilson Millam, režisér chicagské inscenace)

„Když jsem si poprvé přečetl hru „Zabiják Joe“, byl jsem šokován. Seděl jsem za stolem a poněkud vytřeštěně zíral před sebe... Základní dramatická situace této pozoruhodné hry se v podstatě shoduje s dramatickou situací řeckého dramatu.“

(Michal Lang, režisér inscenace ČK)

„Když jsem si přečetl hru „Zabiják Joe“, řekl jsem si, že to je hra o Ostravě. Že tak nějak lidé v Ostravě žijí...“

(Josef Janík, režisér inscenace DSPB)

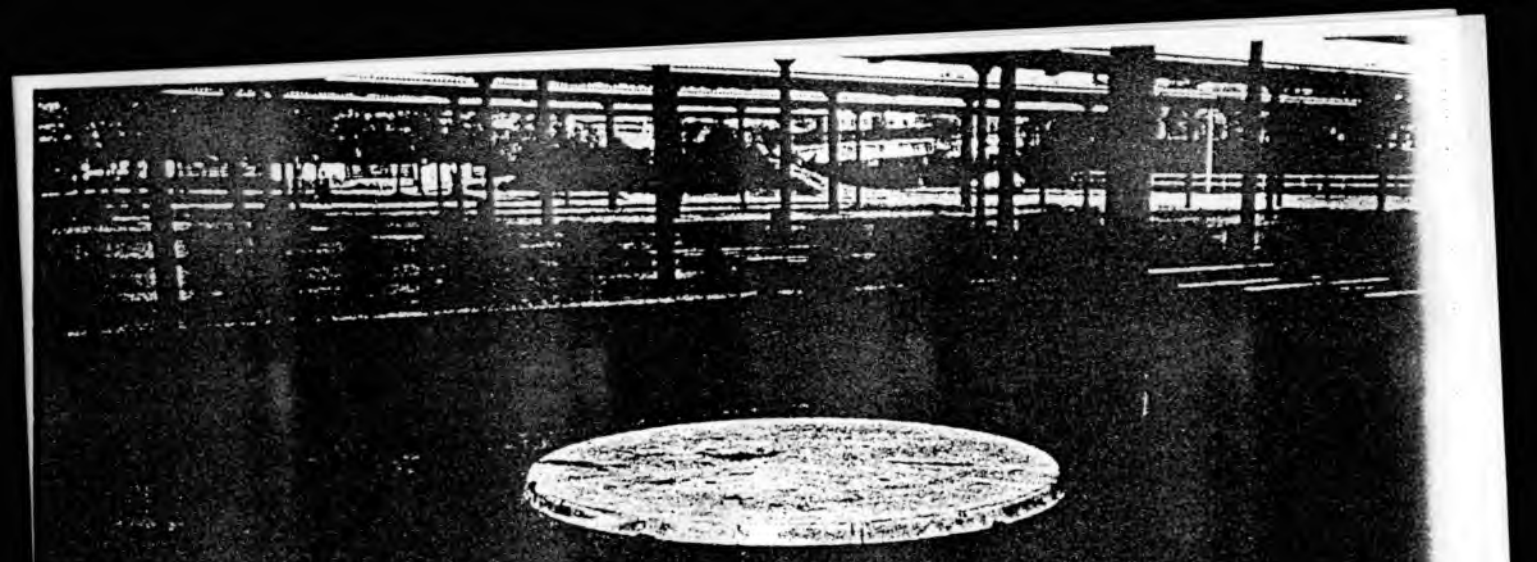

Jejich šaty se měnily podle ročního období a podle módy, ale jejich obraz se nikdy neměnil. Když nastal čas letního odpočinku, Jared zívá, protáhl se, řekl: „Tak tedy dobrou noc vespolek - příjemné sny,“ zhasl světlo, vyšel po schodech, zamkl za sebou dveře a šel spát. Kdysi líbal ženu na čelo, ale měl pocit, že by ostatní mohli žárlit, a tak teď už nikoho neupřednostňoval.

Rodina nehrála vždycky svou nynější úlohu. Kdysi měli všichni jiná jména. Byli babičkou a otcem a matkou a sestrou a bratrem a ženou a synem jiných lidí. Na některé z nich musel dlouho čekat - na příbuzné ve správném věku, se správnou rodinnou podobou. Vždy po pohřbu, když se kancelář a výstavní místnost a márnice a kaple ponořily do tmy, zašel za sametový závěs a uctivě a jemně zvedl nového člena své rodiny z gauče a odnesl ho nebo ji dozadu do přípravný. Nikdo nikdy by nemohl tvrdit, že balzamovací práce nejsou tak dobré, jak by si kdo mohl přát. Používal i malá osobní zlepšení - speciální konzervační prostředek, který sám vyvinul, kosmetické změny, které zvýšily příbuzenskou podobu, nové šaty, které narychlo zaběhl koupit do McMinnvillu. Nakonec naaranžoval nového příbuzného do postoje, o němž se už předem rozhodl, jaký bude on nebo ona zaujímat ve společnosti rodiny v obýváku, a odnesl ho dolů. Představování nebylo nutné, dalo se předpokládat, že Sloanova rodina se navzájem zná. Jak roky utíkaly, přestal si dělat starosti a bát se jako na počátku. Koneckonců, v průměru vypravoval padesát pohřbů ročně, za deset let to dělalo nějakých pět set - a za tu dobu vzal na sebe riziko jen sedmkrát. Pravda, jednoho dne sám umře a potom na celou věc přijdou. Ale tou dobou mu už nebude na ničem záležet a skandál a rozruch a titulky v novinách se ho nebudou týkat. Měl jen osmapadesát let a nikdy v životě nebyl nemocný, může počítat ještě s dvaceti nebo pětadvaceti lety - jediný člověk v Middletone, který se nikdy nemusí bát opuštěného stáří.

Miloval svou rodinu, protože oni byli jeho rodina, protože byli jeho, nikoho jiného, protože s nimi se mohl rozvíjet a být sám sebou. Nedělal jejich předchozí já a jejich předchozím drahým žádnou škodu. Miloval otce a matku a babičku synovskou láskou, miloval sestru Emmu a bratra Bena, jak se na staršího bratra slušelo, zbožňoval Gussie a malého Luka...

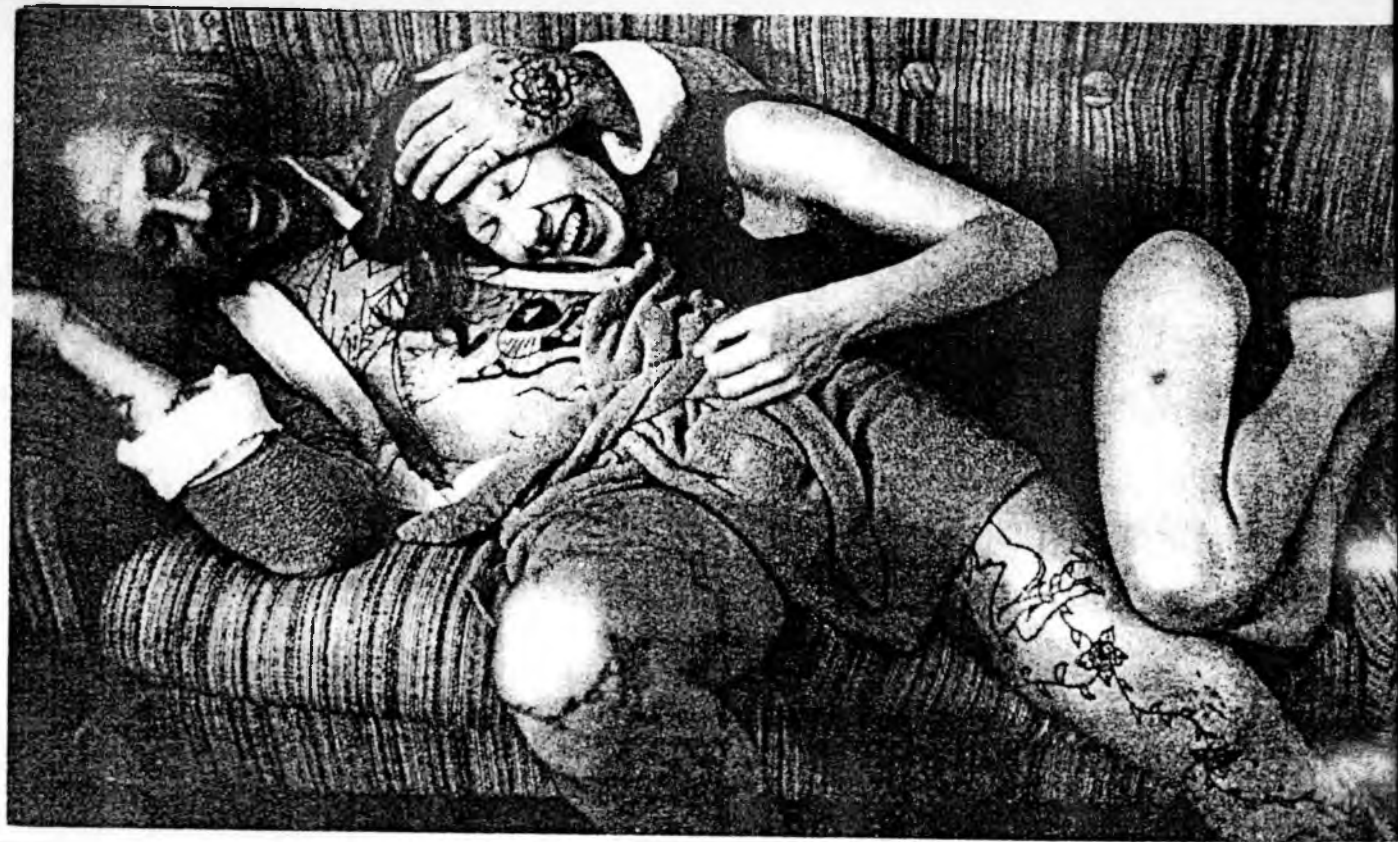
(Miriam Allenová de Ford: Smrt v rodině)

Kostýmy zajistila Jana Lhotská
Scénu zajistil Jan Barták
Jevištní mistr - Roman Polásek
Mistr osvětlení - Jiří Kos, Tomáš Čvančara
Mistr zvuku - Jakub Matýšek
Vlásenky - Jarmila Oboráková
Garderoba - Jana Lhotská
Rekvizity - Soňa Matějková

Program vydala Divadelní společnost Petra
Bezruče ke 4. premiéře sezóny 1997-1998.
Principál DSPB Michal Przebinda. Ředitelka
DPB Markéta Moštíková. Textovou část
připravila Petra Kohutová, výtvarné
zpracování Marta Roszkopfová. Veškerá
práva k provozování tohoto díla zastupuje
agentura Aura-pont, Praha.

v Chicagu ve state Illinois 3. 8. 1993 (režie Wilson Millam). Roku 1994 byla tato produkce Hired Gun Theatre Company přenesena do Traverse Theatre v rámci edinburghského „fringe“ festivalu, kde získala první cenu, a později do londýnských Bush Theatre a Vaudeville Theatre. Překladatel Jiří Josek se s hrou seznámil během své roční stáže v USA v malém univerzitním městečku Ithaka, kde ji nazkoušeli studenti se svými profesory jako součást výuky. Česká premiéra se konala v pražském Činoherním klubu 7. a 8. 6. 1996 (režie Michal Lang).

P.P.S. Mimochodem - když Tracy Letts, herec, člen Steppen Wolf Company v Chicagu, představil veřejnosti svou první hru „Zabiják Joe“, bylo mu šestadvacet let...

...A JESTE NECO MALO NAVIC - PRO TY, KDO MILUJÍ RODINNÉ OBRÁZKY...

V osmapadesáti letech měl Jared Sloane ustálené zvyky zarytého starého mládence. V sedm v létě, v šest v zimě pozhasínal světla, pozamykal a odešel dozadu do obytných prostor. Osprchoval se, oholil a oblékl si méně parádní oblek, než jaký vyžadovalo jeho povolání, pak si uvařil večeři a najedl se.

Potom přemístil telefon do ložnice na zem, kde si byl jist, že ho uslyší, kdyby zvonil, otevřel těsně přiléhající dveře vedoucí z kuchyně a sešel dolů strávit večer se svou rodinou.

Starý pan Shallcross, od něhož koupil budovu před dvaceti lety, používal sklep jen jako sklad. Ale každý, kdo byl mladý a na vlastních nohách v době velké hospodářské krize, měl jakés-takés ponětí o devateru řemesel, a Jared nebyl výjimka : řezal a vybourával a natíral, a to, co kdysi bývalo sklepem, se stalo velkým, pohodlným obývacím pokojem se dvěma vysoko posazenými okny vždy zataženými závěsy. Neuměl tam zavést elektřinu, ale vyvedl potrubí z kuchyňského sporáku do starého plynového lustru, jenž, jako většina nábytku, který přebarvil a znovu vyčalounil, pocházel ze senzačního vetešnictví v McMinnville, v okresním městě, kde byl stálým zákazníkem. V pokoji bylo vždy chladno, v zimě mrazivo, takže si musel oblékat kožich, ale to bylo nutné a on si na to zvykl.

Vždycky tam byli, čekali na něj. Otec ve velkém fotelu četl Middletonské noviny. Matka pletla ponožku. Babička dřímala na gauči - ustavičně dřímala, měla skoro devadesát let. Bratr Ben a sestra Emma hráli whist, seděli na židličkách u stolu, Ben si karty opatrně opíral o bílou košili a Emma o květované hedvábné šaty. Gussie, Jaredova žena, seděla u klavíru, prsty na klávesách, hlavu obrácenou tak, aby viděl její úsměv, až vstoupí. Luke, jeho desetiletý syn, seděl na zemi, před sebou rozestavený model lodě.

Jared si sedl na jediné neobsazené místo, do velké, pohodlné klubovky, potažené modrým plyšem, a povídal si s nimi až do noci. Vyprávěl jim, co všechno udělal za celý den nahoře, své připomínky k posledním událostem ve městě a klípky o lidech, které znali, zopakoval příhody a vtipy (starostlivě upravené), které slyšel od obchodníků, vyjadřoval své názory na cokoli ho napadlo. Nikdy se s ním nehádali, nikdy mu neodporovali. Nikdy neodpovídali.

...NĚCO MÁLO NAVÍC - PRO TY, KDO TU A TAM CHODÍ DO DIVADLA...

TŘI OTÁZKY PRO IVANU UHLÍŘOVOU

CO OSTRAVA?

„Ostrava mi dala hodně. Od té doby, co jsem tady, jsem poznala nové lidi, nové prostředí...zdá se mi, že svět je bohatší.“

CO DIVADLO?

„Loni jsem poprvé dělala v profesionálním divadle - v Divadle Petra Bezruče v Beckettově „Konci hry“. Je to velký rozdíl oproti tomu, jak pracujeme ve škole. Tam jsme prozatím dělali úryvky z her - z Williamsova „Domu na zbourání“, Molierova „Dona Juana“, „Kritiky Školy žen“. Pracovali jsme více na podrobnostech. Ale těžko říct, co mi více dalo, protože na škole jsem pochopila, co to znamená být přirozená na jevišti, a při „Zabijákovi“ se učím jít na věci zevnitř, ale zároveň nezapomínat na techniku.“

A CO LÁSKA?

„Jo, to je pěkná hra...(smích). Momentálně si myslím, že je to pěkná věc. A složitá. Jeden den má člověk chuť skočit pod vlak, druhý den je strašně šťastný... Hm. Já nějak nevím.“

P.S. Narodila se v Rýmařově v roce 1980 (znamení: Lev). Roku 1994 nastoupila na Janáčkovu konzervatoř v Ostravě. V současné době studuje herectví třetím rokem pod vedením profesora Václava Klemense. Na jiné zájmy než na divadlo jí nezbyvá moc času, ale chce se výrazněji věnovat malbě, učí se techniku u pana profesora Seidla. (oblíbený malíř: Vincent van Gogh, oblíbený směr: impresionismus, kubismus). V hudbě uznává hlavně jazz a starý rock.

...,„ZABIJÁK JOE“ POTÉ, CO SE DOSTAL NA JEVIŠTĚ...

„Hra je to cynická, nechutná, vulgární, jenže při srovnání s běžným laciným horrorem má nepoměrně větší humor a naléhavost. Se studem připouštím, že jsem miloval každou minutu.“

(Daily Telegraph 24.1.1995)

„Pro diváky je skutečně znepokojivé, že v roli negativního hrdiny vystupuje celá rodina. Přírozená komika vyplývá ze snahy těchto duševně chudých lidí řešit problémy způsobem, jenž nemůže skončit jinak než vzájemným masakrem. Diváci neví, s kým se mají ztotožnit. Někteří by si přáli, aby byl Joe zabit. Jiní však trvají na tom, že Joe je jediný skutečný charakter, který na jevišti obstojí se cti.“

(Time out 18.-25.1.1995)

„Kritika u této hry dosud neznámého autora vyzdvihovala především to, že ji situoval do prostředí sociálně nejslabších vrstev amerického obyvatelstva....Tento morytát těží z tradice Shepardových a Mametových „kuchyňských“ her s přesně odposlouchaným „nekultivovaným“ jazykem, naprosto však postrádá jakýkoli přesah: příběhu nezadržitelného vzestupu zločince v mravně pokleslém prostředí se věru dostalo už lepších zpracování... Úspěch hry i inscenace režiséra Wilsona Millama, naturalistické v pravém smyslu toho slova, u britské kritiky je mi záhadou, a tak si mohu jen zaspokulovat: jedním z důvodů tak nadšeného přijetí může být notorická provinilost intelektuála, která mu brání kritizovat jakékoli sociálně „uvědomělé“ dílo (...). Existuje však i (trochu divoká, přiznávám) domněnka, že tato inscenace je prukopníkem nové tendence v londýnském divadelním životě: Poté, co byla původní americká dramatika vysokými provozními náklady vytlačena z Broadwaye a pomalu už i z off-Broadwaye, může na sebe světovou pozornost upoutat nejlevněji právě z Londýna - a za ušetřené peníze si publicitu koupit. Jak jinak mohli londýnští kritici dospět k názoru (s nímž se mohl ztotožnit asi jen nejotrlejší divák), že toto velenudné dávidlo je obrovská zábava!“

(Jitka Sloupová : Londýnský divadelní pust. 1995)

„Filmový naturalismus původní chicagské inscenace (pro mne skoro nesnesitelný) lze možná přičíst varovné motivaci jejich tvůrců. Mladí herci se tu pokoušeli vtělit do svých postav a do jejich duševní chudoby, uvěřit v opravdovost jejich zoufalství i radosti, v upřímnost jejich vůle hledat sobě (své minimální inteligenci a reálným možnostem) dostupné východisko z nečekaně vážných situací. Přesto se s nimi diváci nemohli ztotožnit. ...„Zabiják Joe“ v Činoherním klubu není otrněsně drsná podívaná, varující naturalistická science-fiction z jedné deprivantské rodiny. Je to stará dobrá česká groteska, která si nakonec kladného hrdinu vždycky najde: v herci.“

(Jitka Sloupová : Zabiják Joe a králici. 1996)

DIVADELNÍ
SPOLEČNOST

PETRA
BEZRUČE